Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/165529,Uroczystosci-pogrzebowe-rodziny-Ksiazkow-zamordowanych-za-pomoc-Zydom-w-czasie-I.html
20.04.2024, 07:22

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków zamordowanych za pomoc Żydom w czasie II wojny światowej

27 maja 2022 r. w Kozłowie koło Miechowa odbył się pogrzeb rodziny Książków z pobliskiej Wierzbicy, zamordowanych przez niemieckich funkcjonariuszy za pomoc Żydom.

To był pierwszy chrześcijański pogrzeb Piotra i Julii Książków oraz ich synów – Jana i Zygmunta. Msza święta została odprawiona w kościele parafialnym w Kozłowie, następnie szczątki ofiar złożono we wspólnej mogile na cmentarzu parafialnym. Oddział IPN w Krakowie reprezentowała Cecylia Radoń, zastępca dyrektora oraz dr Maciej Korkuć, naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa.

24 maja 2022 r. IPN przeprowadził w Wierzbicy ekshumację. W jej wyniku wydobyto szczątki rodziny Książków. Rodzina wyraziła zgodę na to, by w przyszłym roku IPN ufundował na mogile kamienny pomnik nagrobny.

Ekshumacja przeprowadzona przez IPN w Wierzbicy. Fot. IPN

Ekshumacja przeprowadzona przez IPN w Wierzbicy. Fot. IPN

Ekshumacja przeprowadzona przez IPN w Wierzbicy. Fot. IPN

Wbrew niemieckim groźbom i zakazom rodzina Piotra i Julianny Książków udzielała schronienia w swoim gospodarstwie w Wierzbicy dwojgu żydowskich uciekinierów z nieodległego Żarnowca – matce z pięcioletnią córką. W styczniu 1943 r. w sąsiedniej wsi Wolica wpadł w ręce Niemców jeden z ukrywających się Żydów. Miał on kontakty z innymi Żydami w sąsiednich miejscowościach. W czasie przesłuchań w Miechowie niemieccy żandarmi uzyskali od niego deklarację gotowości wskazania wszystkich domów, w których udzielano mu pomocy oraz wszystkich innych rodzin, które pomagały Żydom.

29 stycznia 1943 r. ekspedycja karna niemieckich funkcjonariuszy przybyła do domu Książków w Wierzbicy. Strzałami z broni palnej zamordowano dwójkę ukrywanych Żydów. Następnie wyprowadzono z domu i zastrzelono gospodarza Piotra Książka (67 lat) i jego żonę Julię (40 lat) oraz synów – Jana (21 lat) i Zygmunta (18 lat).

Bezpośrednio potem funkcjonariusze wywlekli z domów i wymordowali członków rodziny Kucharskich i Nowaków. Następnie zostali zaprowadzeni przez tego samego pojmanego człowieka do sąsiedniej Wolicy. Tam zamordowali za pomoc Żydom małżeństwa Gądków i Bielawskich. Na koniec – już po opuszczeniu wsi – zastrzelili pochwyconego wcześniej Żyda – przewodnika i jeszcze jednego zatrzymanego po drodze Polaka. W sumie zamordowali tego dnia ponad 20 ludzi. Dwie osoby z ciężkimi okaleczeniami cudem przeżyły.

Cztery osoby z rodziny Książków zakopano bezpośrednio przy wejściu do ich domu (młyna). Niemcy nie pozwolili na normalny pogrzeb. Po wojnie miejsce to zostało oznaczone drewnianym krzyżem i płotkiem. Po kilkudziesięciu latach umieszczono tam kamienną płytę z nazwiskami zamordowanych i nawiązaniem do okoliczności ich śmierci.

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości pogrzebowe rodziny Książków. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)